

Pridiplata na cilu god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 50, 13, 7/3 Grosa. Izlazi svake Nedjelje jedanput.

Pisma svakoverstna predmeta molimo na uredničko uputiti.
Neprijatelji neprimamo.

God. II. U Kalači

U Četvrtak 1. Lipnja 1871.

Broj 22.

Sta hoće Jugoslaveni?

Biogradski list „Vidov Dan“ u posljednjim jednim broju svom, doneo je jedan poučni članak o Slavenstvu i hegemoniji ruskoj. Znamo da isti članak neće ovdašnji ni nimačko-židovski, ni magjarski novinari spomenuti, jer ovi hotimice plaše opće mnijenje sa strašilom panslavizma.

Radi naših štioaca, osobito pak za ljubav naše bunjevačke i šokačke inteligencije, koja je tendenciozno zastrašena od svoga narodnog imena, saopćavamo pomenuti članak od riči do riči :

Jedan Bugarin u Moskvi — veli naš velecinjani drugar „Vidov Dan“ — pridao je javnosti jednu brošuru (knjižicu) o slavenskoj stvari, koju je poštovani četlinjski (ernogorski) list pritresao, poprativši je u opće simpatijama. Samo jednu misao Bugarina list „Crnogorac“ ne prima i izražava se o njoj ovako :

„Pisac one brošure — kaže ernogorski list — nalazi spasenje slovenskim narodima u federaciji, savezu, pod hegemoniom Rusije kao prve silne i samostalne države slovenske. Mi se tu razstajemo s našim Bugari-
dom, ostavljamo ga da, ako hoće, i dalje propovida rič, koja nema slušalaca, a mi ćemo pod zastavu potpune samostalnosti narodne.... Njegovo pripuručivanje Rusije za Sardiniju našeg spasenja i ruske hegemonije nad ostalim slovenima kao jedini naslov naše budućnosti, pogriška je, koja je

kadra da razbije udruženje snage naše... Borba je naša za šta? Za potpunu slobodu, za potpunu samostalnost.“

„Radujemo se — veli poštovani „Vidov Dan“ — što je vele poštovano glasilo krševitog gnjizda srbske slobode dalo takva dostojanstvena izraza načelu, koje je imovina onog dila srbskog naroda, koji umi da misli, i mozga, kome je budućnost narodna prva a i posljednja cilj svih borba, svega truda i rada.“

„Slovensku moralnu uzajmnost ni jedan slav-
nin ne može odbaciti : u njoj mi svi vidimo zoru prihodnicu uskrsa čisto slovenske kulture, koja je političnom historijom našom prikinuta i u grob svaljena. Naši naučnjaci, naši umitnici, naši učitelji — svi ljudi od uticaja i značaja na polju umnom i moralnom moraju biti pioneri priporodjaja staro-slovenske prosvite, od koje još ima toliko važnih tragova u životu i predanjima svakog slovenskog plemena. Ovo uvirenje živi i u nama, i mi ćemo ga od sad kao i do sada svima sridstvima, koja nam na raspoloženju stoje braniti, a i po krugovima nasih štioaca širiti.“

„Ali — i to ćemo s potpunom lojalnošću i otvorenošću izreći — tu mora biti i kraj parnici stopljenja različitih slovenskih naroda u jedno tilo. Historičko-politični život, koji je spoljašnji izraz narodne ličnosti, mora kod svakog slovenskog naroda pokretati se na osnovi zasebnih svojstava i prava, na nepokoleblivoj osnovi...“

bode i samostalnosti“ kao što se naš mlogo poštovani cetinjski drugar lipo izražava.

„Ova naša politička viroispovid, na sriću svih interesa naših, nalazi na balkanskome poluostrvu odveć mlogo pristalaca i pobornika. Prvi javni list u plemenitoj Crnoj Gori, najmirodavnije novine mlade svisne i izobražene Bugarske, najnadležniji organi javnog mišljenja u Srbiji — u svima ovim ogledalima narodnog srbsko-bugarskog mišljenja oličava se jedna ista misao, koja se daje svesti na ono nekoliko riči.“

„Mi od srca hoćemo umnu slovensku uzajmnost, ali svoju potpunu slobodu i samostalnost nikome i ničemu za ljubav žrtvovati nećemo i ne možemo. Srbo-bugarin ne poznaje nikakva druga gospodara nad sobom osim sebe sama. O hegemoniji, o pridaji vlasti nad sobom kome drugome — ma ovaj drugi bio naš brat Rus — naš srbo-bugarski narod ne će ne samo da zna, već ne će da čuje ni pripovidati o tome. Svakome onom, koji mu svituje da pripozna hegemoniju rusku, Srbo-bugarin, ma kakvih inače načela bio, odgovoriće to isto, što je „Crnogorac“ bratu moskovskome Bugarinu odgovorio, t. j. „da je ovo pogriška, koja može da razbije udruženje snage naše.“ Nema ni najmanje sumnje, da pre nego što bi Srbo-Bugari pristali da svoj vrat metnu u nov jaram, oni bi volili snositi još za niko vrime jaram stari: ovaj je istrošen i mora se skoro razprskati, dok onaj kao novi bio bi jak i dugog vika. Svaki brat slovenin, koji svakom slovenskom narodu želi istu samostalnost, kao ruskome, mora razkrstiti s onim „Veliko-Rusima“ koji bi volili svoju hegemoniju (što je tek pozlaćen privod riči „podjarmljenje“) pošto po to razširiti na sva slovenska plemena. Mi ponovljamo: svaki Srbo-bugarin voli i poštuje brata Rusa, kao slovenskog sunarodnika svog; ali protivu onog Rusa koji bi htio svoju hegemoniju nad našim narodom razširiti, kao što je n. pr. učinio sa starim slovenima Novogroda, Iskoka, i drugim, mi bi listom ustali kao protiv neprijatelja naše, nama svima dragi i svete narodne budućnosti.“

„Naš brat moskovski Bugarin zaista bi mlogo bolje odgovorio interesima svog naroda a i onima sveslovenske stvari, kad bi izvisne vrste Rusima kazao: „Ostavite se svojih težnja, da gospodarite nad drugim slovenima: jer ovi hoće da su slobodni i samostalni kao i vi!“ Kad on pak sideći u Moskvi daje se upotribiti za oružje političnih panslavističkih težnja, nika nama dobro poznate gospode, koji pri drugim prilikama i sami vele da su „Rusi i pre svega rade za ruske interese“, to on onda mora biti spreman da čuje od svakog slovenina iste reči, koje mu je i „Crnogorac“ izrekao. I mi ćemo mu zajedno s našim crnogorskim drugarom kazati:

„A naša borba za što je?“ Jamačno ne zato, da posli budnemo sluge gospodarove, da prominimo ime ugnjetača! Mi hoćemo da se borimo „za potpunu slobodu, za potpunu samostalnost!“

DOMAĆI POSLOVI.

JAVNA PROŠNJA NA SVUKOLIKU ČASTNU GOSPODU BUNJEVAČKE I ŠOKAČKE UČITELJE!

Sz-István, 17-og Svibnja. Prije nego što bi moju prošnju pridstavio, izvolite mi dopustiti, da vam javim draga gospodo i uzroke, sbog kojih sam ovo činiti prisiljen. Najprvo pak izpovidam, da između sviu članaka, koji u B. Š. Novinak izlaze, najradije štijem članke pisane o školskih odnošajih. U to ime dakle neka mi dopusti častni gospodin i naš vrli prijatelj „Bunjevac“ da mu javnu i toplu zahvalnost izkažem na njegovim spisima, s kojima najviše on nastoji školu s bunjevcem i šokcem omilovati i školske odnošaje njimi razjasniti. To bo je i moja najgorljivija želja, da se naš rod jedanput već bolje prihvati škola, da za svoju diku drži svaka b. š. občina, ako su joj škole lipe i uredne al ujedno i pune; da je ponosna, ako nastoji svoje učitelje valjano nagraditi i njima sa svojim stanjem što veću zadovoljnost nabaviti.

Ali dok to sve naš šokac i bunjevac uvidi, kako mu se valja prama školi ponašati, donle se još mlogo koješta mora o tom razjasniti. Ta to uvidjenje nemanjka samo kod našeg roda, nego i kod drugih. A nama ni onako nije baš na prosto; osobito gdi smo pomišani s pukom drugog jezika, kolike ondi borbe moraju biti, dok kojekake spona razriše i pripone svladaju, pa i to samo ondi, gdi ima take inteligencije u nas, koja je kadra što god za korist roda ma i borbom izraditi.

Na primer kod nas su školske sidnice bunjevački članovi odmah u prvoj javnoj sidnici izjavili, da žele i zahtivaju, da dica bunjevačka početne (elementalne) nauke na svom maternjem jeziku dobivaju; to se je rado primilo i obećalo od sviu, ali ta želja, dapače sidnička naredba ni do danas nije oživotvorena, a tomu skoro će već dvi godine proći od kako se je ta izjava sidnika bunjevačkih učinila, pa i od onud je već dosta pripiranja bilo o tom, nu osim obećavanja s drugim nam nisu još želju izpunili, niti možemo biti zadovoljni kako se bunjevačka dica uče, u prkos tome, što u našem selu znatnu većina tojest: tri petine stanovnika starosidioci bunjevci čine.

Do prošaste godine imali smo dvi škole; u jednu su išla muška, a u drugu ženska dica, pomišana bunjevačka i magjarska; cure nam je od početka isti jedan učitelj i ujedno kantor učio, s kojim smo i zadovoljni, a muška su nam dica za 15—16 godina već tri učitelja prominili, sa svakojim a osobito P. R. bili smo zadovoljni, nego sa sadašnjim, koji je četvrti, ne možemo biti zadovoljni; kod ovoga su bunjevačke knjige otišle na gredu — pod tavanice.

Kada se je prošaste jeseni po naredbi školskih zakona, za mušku dicu još jedna dvoraua otvorila i još jedan učitelj postavio, mišljasm, da će se polag mnogih obećanja toj našoj nesrići doskočiti; ali se gorko privarismo. — Jedni htidoše do duše, da se dica bunjevačka razljuče od magjarske, što bi po mom mnenju uz mloge razloge bolje i bilo; e, al drugi — tojest oni, koji bi

htili, da kad jedno pleme dižu u prosviti, onda drugo da odtisnu u ponore vikovite gluposti — rekoše, da se baš mora magjarski učiti, jer zakon tako zahtiva, bunjevački pak samo štogod, na primer : molit se. A naš bunjevac je blag i popušan, tako i naši sidnici. Oni radi sloge i sklada i radi nade koju su im s novi obećanji razbudili, popustiše, da dica i odsele pomišana idu u školu, pak da se na obadva jezika uče; ali se pokajase, što se nisu pravde i pravice čvrsto držali, buduć im se popušanje zlo uživa; s veoma malenom iznimkom je tako i sad kao i prije.

(Slidi.)

KUĆNI POSLOVI.

Sa Šumbregana Spasovo. Nije tomu davno što sam prije 14. danah u osobnom poslu putovao do Baje. Malen al za mene odista važan put.

S jednim prijateljem, koji je također u Baju putovao, od Zumberka stignuvši do Dunava, tu sam sio na dojadrivšu parnjaču. Na radost u njoj spoznam biserni niz drugova još od školske mladane svoje dobe. Spoznam među njimi i takovih, koji su nikoč kao djaci bili vatreni rodoljubi, a danas se iznevirili svetoj zadaći domoljubja. Okom sam ih prošibao, te ustao i desnicu pružio onoj hrabroj četi, koja sa mnom vojuje za slobodu i ravnopravnost svih ugarskih narodnosti.

S poznani sismo u okrug; pismo čašu piva i povesmo rič žestoku o današnjem stanju krune Stipanove. To u niko nekavice složismo misli u rukovet riči: da Bog blagoslovi složnu i kripku domovinu! Čaše se kucnu, srca se priliju, a jnačka pisma:

Složno! složno! braćo mila — po Slaviji slavnoj!
Nek nas vodi naša vila — zori obećanoj! i. t. d.

Ta junačka pisma zaori ladjom i povitarjem širom ladna Dunava. A sve živo bivše na brodu sgrnulo se, da vidi veselo društvo: srid Ugarske slavenske sokole.

Medjutim dok smo se tako veselili žmirkao je na našu prostodušnost čovik u godinah sidivši na klupi i prikučivši se k nama s protivne strane zaviknuo ježevito nakostrušen: živio car! — Živio kralj! viknusmo mi. Ne! ne — reče on: živio ruski car!

Vidivši da imamo s mahnitim čovikom posla, pustismo ga blebetati; al u taj hip pomoli mu se iza leđjah čovik umireniji, našem društvu prijatniji, bio je on prijatelj Slavena — rodod magjar. Lagano i razborno začesmo rič po rič o sadašnjoj situaciji, kojoj budućnost on zaključio ovako:

Nedavno se, gospodo moja! poradovao nitko izborom današnjim u građanskoj Hrvatskoj i Slavoniji u Antunovićevih novina. I ja sam za to, netajim, da trojedna kraljevina nebude ugarska služkinja, nego ravnopravna sestra. Al dodje li na kormilo narodna stranka u zagrebačkom saboru, poražena je današnja situacija Ugarske. Uz nju bo će prionuti Sedmogradaska, njezini Slovaci i ugarski Srbliji i livicom peštanskoga sabora pri dogodišnjih izborih pomožena — nastaje za nas kritično doba, što ga ja ozivam razsulom. Čovik sam, kako vidite, već u godina Deakovih, proživio sam zla više neg on sam, nu uvik sam to želio, da se narodu pusti slobodna volja; jer pritisnućem narodne svisti razvaljuje se jaz, u koj se za godinu dvi strmoglavljuje sav pressijom izvedeni radi, takvoj državi, kakva je danas žalibože moja domovina Ugarska, jedan dušmanski udarac dosta je za sto godina. — Ja se, iskreno budi rečeno, ne bojim siver-

na kolosa, koliko nimačkoga zmaja. Ovaj će, uz ovakovu povirovnu prama Bismarku politiku, prije il posli progutati zemlje do Sinjega morja, nebude li kitajskim zidom izdovoljeno oprlo se čehstvo. Segnutiće i za sjajnim našim vladarom, koj će se uteći Budim-Pešti; prikrilit će Ugarsku nepripravnu i razdornu, koja će i najposli, nebudemo li sa slavenskim narodi u samoj Ugarskoj izmireni i izjedinjeni, podpasti ruskoj vlasti. A njene gvozdeno ruke, svidoci Poljska, čuvaj nas Bože! Dao Bog, da se izmire Nimci, Česi i Poljaci! da se izjedine i ljubavju ogrle Magjari, Hrvati, Slovaci, Srbi i Rumunji!

Tronut ovim ričmi razglobio sam ja ovom vrednomu starini nesamo historičko pravo trojedne kraljevine napram Ugarskoj, neg i naravno pravo narodnosti ugarskih naprama magjarskomu plemenu. I izjavio sam ujedno želju, da umine ono nepovirenje slavensko prama Beču i Budim-Pešti, da nestanu agitacije i razdori proizlazeći od samih vlada, da se pusti ustavna rič slobode u govoru i pismu, da se postave o čelo narodah ustavne, narodne, od saborah odvisne, izborne zakonite vlade, da pristane supremacija jednoga naroda nada drugim, da se otvore županijske skupštine, uvaži ravnopravnost jezika u svih municipijah, pusti slobodan glas naroda, uzkrisi cilokupnost trojedne kraljevine, povrate domobranci hrvatski u trojednu kraljevinu ko naši što se vraćaju u Ugarsku, Krajina svojim pravom i glasom na zagrebačkom saboru da se provincializuje, vlada hrvatska saboru Trojednice ko ugarska saboru ugarskomu bude odgovorna, novci hrvatski da ostanu tamo ko ugarski kod nas — nigdi milost, svud pravica i jednakost da vlada, onda smo umireni, onda složni — nerazdruženi, jaki i nepobidivi. To i tako hoće hrvatska narodna stranka, koja po sadanjih već izborih sudeć velikom većinom nadvladaće u dvojednoj kraljevini. — Nebude li ovako, čekaju nas tužna francezka vrimenta, di nam svim jao!

S toga slogu, ljubav, bratstvo i jedinstvo — osnovano na zakonu, istini i pravici, dao Bog narodom žezla habsburško-lotarinskoga, i narodom krune sv. Stipana!

U tih i tim sličnih razgovorih vrime je prolazilo s dunajskim talasi; dodjosmo do bajske postaje, izadjosmo na bajer rastavivši se s našimi poznani i s vridnim starinom Magjarom možda za vike. Na razstanku ipak izjavivši, da je prviput hrvatske želje čuo iskreno i razborito iz naših usta, obeća molit se vruće Svevišnjemu Bogu, da uslišane budu pravedne želje i usrićeni nesritni puci.

Dao Bog, dobri starče!

Starac i družu odplove put Pešte, a ja s mojim drugom na kola pa u Baju. . . . ž.

ODZIV BRATU I PRIJATELJU MAGJARU.

Krivo makar i sjedi ali pravo reci.
Zvači riči, da se neujdeš za jezik.
Narodna poslovice.

Pitanje, kojim sam privatno upitao bunjevačkoga Veterana, glasi ovako: Što mislite: imali gdi u naših bunjevačkih mistah u običaju, da se kod mrtvaca (poput Grkah i Rimljanah) najme narikač,*) narikača, t. j. koja žali. Čujem, da je to i sad u običaju u Katjmaru, koj običaj vlada i sad u Dalmaciji oko Špleta. Taj se običaj dakako sad obratio u opivanje po meštru.

Povodom pitanjah narodnih običajah i povjestnič-

*) Naricati, čem, nareći narikovati znači: mrtvaca glasom, u riči oplakati, ožaliti.

nih starinah po Veleučenom Presvitlom g. Ivanu Kuku-
ljeviću, htediti prihvatiti se tog posla, da pokupim to
narodno blago i prinesem na žrtvenik narodnje nam po-
vistnica.

U toj odluci čitajući već opisane nike surodne obi-
čaje, dodje mi do ruke knjiga „Kolo,“ gdi u opisu narod-
nih zabavah od Luke Oriovčanina nadjoh slideću opaz-
ku. Veli: „u ovoj igri vidi mi se onaj običaj da živi kao
što bijaše kod Grkaha i Rimljanah, da se naime narikače
za plaću naimaju, kao što to biva još i danas okolo Šple-
ta, kao Vuk Stefanović što svidoči. U Hrvatskoj, u Križu,
mojima sam očima vidio, gdi najmenjače nariču. Zlo
dakle piše g. Karlo Hietzinger u svojoj statistici kada
veli: „Den Zug zur Kirche begleitet ein eigens dazu
gemietetes Weib, welches heulend Trauerlieder an-
stimmt; das Gefolge singt sie mit jammernden Gebeh-
den nach;“ jer u ciloj Slavonii taj običaj nevlada.

Ovo čitajući, zamislih se nije li tomu kakvi osta-
nak i spomen u naših bunjevacah i šokacah. A stim više,
što mi baš Katjmarskog Magjara otac jednoč pripovidao,
da je u Katjmaru žena, koja kod mrtvacah žalovito na-
riče. A sad čujem, da je to bilo u običaju kod bogatskih
kućah i u istoj Subatici.

Ako je dakle toga kadgod kod nas bilo, a sada ne-
ima, zaključujem: da se je to obratilo u opivavanje po
pivačkomu učitelju, (meštru). Pa ovaj moj zaključak
brate Magjaru, zar te je toli bolno uvridio, da si zajadi-
hao zaobom govoreći: „Zali Bože, što se i dan danas
nahode takovih svećenikah.“ — Velim ti: zatvori usta,
da se glasom neodaš; te kanogod je nepravdno tvoje
nasrtanje, tako ti je nepravdna i bez smisla tvoja zaoba.

Veliš, „da po si širokoj Bački poznat,“ dakle hoćeš da
kažeš: da poznaješ bunjevačke i šokačke običaje. Nu ve-
lim ti da je u nutarnjih i izvanskih životnih odnošajah,
u starinskih običajah i u posebnih vlastitostih moga bu-
njevačkoga naroda tvoje spoznanstvo veoma uzko! — Pa
još veliš: „znam da taj običaj (naricanje) do današnjega
dana po moim prijatelju „Bunjevcu“ nije izkorenit.“ De
k sebi ruke diveru, šugava je snaša! Nediraj mi u narod-
nju svetinju. To da ja izkorenim? srce kako milostivo
bunjevačke i šokačke majke da zagušim, da ono i u ža-
losti nepropjeva? sučuvaj me Bože! Znaj brate Magjaru!
to je posebna vlastitost mojega naroda, koja je vekom
prida mnom sveta. Rod mi se pismom rodi, pismom
raste živi i ostari, a pismom se i u grob otprati.

Napokon mi veliš: zadrži si ovo prid očima: „Pria
dobro smisliti, pak onda ljude razsudjivati.“ Ovo je po-
glavito načelo uljudbene kritike. Nu ti si se ovomu na-
čelu izvinuo, te naprosto bacio Bunjevca na obraz. Indi
prijatelju Magjaru! neka ti je u glavi upisano pravilo
važno za život: „da je uvijek mudro uprezati razum, kada
se mute strasti.“ Pa zato u raztudjvanju ljudih, uvijek
mudro smisli, dobro uvaži, riči zvači da se neujdeš za
jezik.

Bunjevac.

RAZNE VISTI.

— Čim su se ustanici Pariza pritili, to se na
žalost i obistinilo. Komuna kad je već vidila da joj pos-
lidnji sat kuenuo, zapalila je najznamenitije palače, ko-
je su jedine bile i s kojima se svaki francus prid svitom
dičio. Pa kad su ove nečovične čine započeli, s jugo-is-

toka nastane vitar te sad prva varoš svita u pržina leži,
od ognja svojih sinova pala. Tijer, pridsidnik sadašnje
vlade, davši izvišće o ovim užasnim dilima, cilo zakono-
davno tilo je grozne suze ronilo vrhu neprimerne pro-
pasti svojeg sjajnog zavičaja. I pariški arcibiskup i on
je od ruku ustanika pao. Sad su i najposlidnje bande raz-
štrkane buntovnika ostavši za sobom u kućama i podru-
mima oko 50,000 mrtvih, koji su ponajviše od žena
ubijeni.

— Države, koje su s Francuskom u susid-
stvu, odlučile su, da begunce Pariza neće pod svoju ob-
ranu primiti već kao proste zločince izdati jel ti kazniti.

— Hohenvarthovo ministarstvo u Austriji još
jednako ne može izjadriz iz valova, koji mu poplavom
pritu. Ne samo Česi i Poljaci nepomično zahtivaju svoju
samostalnost, to sad već i Sloveni u Kranjskoj hoće da
čine. A Nemci opet zato nisu zadovoljni što ministarstvo
željama Poljaka nadostačit hoće.

— Nemci se strašno uzrujali protiv pape, njeg.
svečanosti, zbog toga štoje nepogrišivost svoju izrekao.
U Minhenu, pristolnici Bavarske, hoće da odabru anti-
papu, nikog Döllingera.

— Turska vlada da se umili Ruskoj, one Po-
ljake, koji su joj u službi, razpušta; a iz Bosne baš ih
iztirava.

— U Bosni tužni događaji se sgadjaju. U No-
vom-Pazaru 200 Srbalja u tamnicu su bačeni zbog toga
što su prama Srbiji vruće osiicali. Takodjer u Hercegovini
najodličniji ljudi su utamničeni.

— Ruska započela je rat u sridnjoj Azii protiv
države, tako zvane Chive.

— U Karlovcima srbski narodni sabor jedno-
glasno je zaključio svoje sažalenje u zapisnik staviti, što
Miletića u saboru nema. Sidnice se 30. Svibnja otpočeli.

TRGOVINA I OBRTNOST.

Cinjenik peštanski 27. Svib. Vuna zbog
idućeg vašara nije prolazila. Nagodba je ugovorena na
vunu grofa Gyóry od 1870-te godine po 102—133 fr.
— Svinji 27—28 $\frac{1}{2}$ nov.; za iznos 28 $\frac{1}{2}$ nov. — Mast
35 $\frac{1}{4}$ —35 $\frac{1}{2}$ fr. — Slanina 28—30 fr.

CINA RANE. Pešta, 27-og Svibnja. Čisto žito ba-
natsko: 83 fnt. 5 fr. 55—65 nov. 87 fnt. 6 fr. 15—25 n.;
— tisansko, peštansko-stol.-biogr: 83 fnt. 5 fr. 60—70
n. 87 fnt. 6 fr. 20—30 n.; — bačvansko: 83 fnt. 5 fr. 55
—65 nov. 86 fnt. 6 fr. 5—10 nov. — Raž 78—79
fnt. 3 fr. 80—85 n. — Ječam 68—70 fnt. 2 fr. 90 n. —
3 fr. 10 n. — Zob 43—45 fnt. 2 fr. 80—90 n. — Ku-
kuruz, požunac 82 fnt. 2 fr. 95 n. — 3 fr. 5 n. Uzimajuć
fnt. polag djumr. maže.

Baja, 27-og Svibnj. Čisto Žito: 83 fnt. 5 f. 60 n.
Napolica 78 fnt. 3 fr. 60 n. — Raž 76 fnt. 3 fr. 20 n. —
Ječam 66 fnt. 2 fr. — Zob 44 fnt. 2 fr. — Kukuruz 90
fnt. 2 fr. 60 nov., sve po požunac.

Visina vode Dunavske.

Pešta 30-og Svibnja 7' 7" nad 0. Požun 22-og Svibnja 7' 5" nad 0.

Poruke uredništva.

Petro-Varadin: M. uvršćice se. — Katjmar: po redu.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

Č O B A N.

Mlad čobane crna oka
Ovce pase kraj potoka ;
Al tri dive ko tri vile
Tute pivajuć bez bile.

Jedna piva : „Alaj nane ;
Da mi tu sad moje lano :
Ljubila bi ga srid usta
Sladja od meda i musta!“

Druga piva : „Sunce jarko,
Potrudi se za me malko !
Vidi, jel drag živ u boju
Il'on ljubi drugu koju?“

Treća srcem uzdisala,
Tužnim glasom zapivala :

„Na što mladost mi zelena
Kad ne imam mog ljuvena?“

Dive vako su pivale
I svoj postav zapirale ;
To sve čuo lip čobane,
Pa odpivat njima stane.

„Koja ima svoga mila
Š njim do smrti srićna bila ;
Kojoj dragi je u boju
Nek ne gubi virnost svoju.“!

„A kojoj svog draga nije,
Nek joj da Bog što mož prije :
Evo čoban, šta će bolje,
Primiće je drage volje!“

Za Czuczorom po našem duhu priveo

Jukich.

RAZGOVOR PUČKI O VIRI.

PRIRADIO IZ ČESKOGA PETRIEVČANIN.

Prošloga lita sastala se u nikom mistu tri Bunjevca i to : jedan majstor, drugi seljak a treći djak došavši iz varoši kući na praznike. Ova trojica povedoše medju ostalim slideći razgovor :

Majstor. Danas sam opet štio naše Bunjevačke i Šokačke novine.

Djak. Što dakle nova?

Majstor. Najnovije je to, da se u Francuzkoj još nepristano tuku.

Seljak. To je žalostno, tko će za taj rat jednoč prid Bogom odgovarati?

Majstor. To je deveta briga, jer današnji tobož prosvićeni u pakao neviruju.

Seljak. Ništa zato, mogu se oni ipak u paklu sastati.

Djak. Dragi komšija! Zar vi još virujete u pakao? Najučniji ljudi toga neviruju, dapače jedan od njih dokazuje, da je čovik ništo malo pametnija životinja te da neima neumrle duše.

Seljak. Ti dokazuju i to, da nije Boga.

Majstor. Vi mislite Vogta, koji putujuć od varoši do varoši za 5 forintih dokazuje svakomu da je čovik majmun (opica). Ja se tomu čudim; kad bi ja bio jednomu od Vogtovih slušaocah rekao, da je magarac, sigurno bi me iztirao a možda i izlupao; a taj Vogt svima reče, da su majmuni, a oni mu zato 5 forintih platise. Nu ti djače, koji svašta učiš, kaži mi, kako je ovaj svit postao, kad Boga nije?

Djak. Nije to baš tako lahko dokazati, ali ipak ću vam ništo reći; vidite, prije nego što je svit postao ono,

što je sada, bijahu čestice, iz kojih svit sastoji, posvuda razpršene; ove čestice tako dugo su se medju sobom mišale i spajale, dokle god nije iz njih ovaj svit postao.

Majstor i seljak. Ha, ha, djače, ti se misliš danas s nama šaliti.

Djak. Kakva šala! Današnji učenjaci tako tumače postanak svita.

Majstor. To je smišno! Nu slušajte me, ništo ću vam pripovidati. Kad sam bio još kalfa, darovao mi majstor jedne sate. Ove sate dugo su dobro išle, ali napokon pokvaru se. Pomislih u sebi, hajde da nove sate načinim. Uzeh komad srebra i stakla te postavih oboje u možar, u kojem mi žena mak tući običaje. Dugo i dugo sam to tuko. — Sada bacih stućeno srebro i staklo u vatru zatim u vodu, u kojoj sam rećene stvari tako dugo mišao, dok nisam vidio, da su sati gotovi i najlipše uredjeni.

Djak. Majstore, vi nas za dicu držite!

Seljak. Vi se s nama šalite.

Majstor. Vi sudite, da se šalim, a učeni ljudi, koji dokazuju, da je svit mišanjem i spajanjem čestica postao, istinu govore?

Djak. Pravo imate majstore; i ja nalazim, da kao što je vaše sate sadžija načinio, tako isto načinio je ovaj svit niki višji majstor, kojega Bogom zovemo. Ali akoprem Boga ima, ipak neslidi odatle, da je i pakla.

Majstor. Za Boga miloga, što govoriš!

Slušaj samo, opet ću ti ništo pripovidati.

Moj komšija Jozo ima lipoga konja Vranca, koga on nebi dao izpod dvi stotine forintih. Davao sam mu za njega 150 forintih, ali on veli, da izpod dvi stotine neima ni govora, jer će na budućem vašaru za sigurno dvi stotine forintih za njega dobiti. Uzmimo slučaj, da

ga je zbilja na vašaru za 200 forintih prodao te se po običaju na aldomaš u birtiju navratio. Ja pako znajući za to, čekao sam ga na putu, kojim se je on noću kući vraćao. Dočekav ga, navalim na njega te mu novce i kožuh otmem neslušajući jauka i jadikovanja. — Što bi ste vi o meni sudili? Vidite, pamet vam veli, da sam ja zlo činio. Nije dakle svejedno činio čovik dobro ili zlo. Vaš razum veli, da bi ja za onaj zločesti čin kaznu zaslužio. A tako isto svakoga čovika razum razlučuje dobro od zla te sudi da dobar čovik nagradjen a zločest kaznjen biti ima. Jeda li je pako svakomu zločestomu čoviku na ovom svitu zlo, a dobromu dobro? Zaista ne. Koliko zlih ljudi ima, koji po svojoj volji žive nepazeći ni na Božji ni na crkveni zakon! Kolikoput se dogodi, da ovi zlikovci uživaju dobra ovoga svita, dočim ljudi pobožni, čudoredni, bližnjemu dobro želeći i čineći čestoputah neimaju ni toliko, koliko potribuju za svagdanji život a kraj toga bivaju prizirani i izsmihavani od zlikovcah. Što dakle sudite, što li mislite, hoće li oboje vrsti ljudem jednako biti posli smrti, osobito ako ih smrt iznenada budi u dobru budi u zlu nadje te pokosi? Nikad! Ko ijole ništa pameti i svisti ima, pripoznatiće, da mora i po smrti života biti, da dobri ljudi nagradu a zločesti kaznu primiti mogu. Ta kazna jest pakao. U tom paklu čamiće zlikovci.

Djaka. To sve rado virujem, majstore, jer znam, da je vira u Boga i neumrlost duše zalog čovičanskoga blaženstva. Vira u Boga, neumrlost duše i odplata po smrti to sve sačinjava priporodjeni, naravni virozakon. To sve uči i zdrav razum. To dakle virujem ali u ostala prazno-virstva nevirujem.

(Slidi.)

O ZDRAVLJU.

Zdravlje je glavčina, koja obilnu kamatu donosi, svakom pravom kršćaninu.

Da nije čovika na svitu, ko bi kazo što je lipo, dobro i pravo? Al sve to svoju cinu samo kod zdravog čovika nalazi. Boležljivom čoviku ako si pokazo jednu grudvu, ili komad zlata, jednaku si uslugu steko, ni za jedno ni za drugo neće ti zahvalit, pa to ne samo u stvarnom već i u duševnom stanju. U kakvim se doticanju nalazi duša s tilom, time neka učeni taru glave svoje, ako koristnijeg rada ne nalaze, nama je dosta znati, što izkušani ljudi govore, du u zdravom tilu zdrava obituje duša. Poštivat dakle i održavaće zdravlje kršćanin ne samo zato, da kadrin postane sve svoje obiteljne i gradjanske dužnosti izvršivat, već da može i kripostne cine dilovat, pa što više u kraljevstvo nebesko se uzpeti. Istina, da mloge bolesti napadaju čovika i bez njegova sudilovanja, al nitko neće tajiti, da mal ako nije odveć više takvih, koje voljno na se nalažemo. A buduć to što se sgadja s pojedini ljudi, uvik ima svoj upliv i u narod, zato neće škoditi koju o zdravlju prosboriti. Istina da ja nisam ličnik ili likar, al i ne kanim o likovi ili načinu liječenja govoriti, buduć da to u moj dilokrug nespada; to rado ustupljam onoj braći, koji su tu plemenitu znanost za cil svojeg ljudskog dilovanja odabrali. Ja sam rad samo mojeg roda pozornost na one okolnosti i sridstva svrniti, od kojih zavisi uzdržanje zdravlja osobena i obiteljna.

Ako čovika u nizu stvorova smatramo, htili ili nehtili, moramo na ono osvidočenje doći: da je njemu rad-

nja od stvoritelja kao neobhodno sridstvo žića za svu prirodu naložena.

Sve ono što okolo čovika i s čovikom, košto i ono o čem čovik i kućevne živine živu, čovik mora opravljat, spravljat i pripravljat, što toliko čini: ko radit. Indi radnja mora biti jedno najodljudnije orudje za uzdržavanje zdravlja čovičjeg. Što god dakle većma čovik navikne na radnju, i što mu većma ova postane prirodna kao san, jilo i piće, to će postat čovik kripkiji i zdraviji; odkud lasno može uvidit i najprostii čovik, da kad se badavluku poda, opravlja put onim bolestima, koje zasidaju i izčekivaju pogodnu priliku, da se što lakše u tilo i dušu čovika uvuku.

Ne drugčie ova okolnost pokaziva takodjer, da se po radu i poslu otvaraju vrila, iz kojih se crpi zdravlje tila i duše. Oni dakle roditelji koji priznaju dužnost, da valja dite od kolivke navadjat na nabožnost, da se ova jednako izvijava s pameću i srcem: neće tajiti, da dite triba i u poslenost uvadjat.

To je kripost, koja mora u čoviku i s čovikom raziti. Taki dakle odgojitelji, koji svoju dicu od prvo nevino doba, u rad neuvadljaju, ne mogu se drukčie smatrati, već kao zlotvori čovičanstva. To je po ljudstvo na poslidku svejedno, bila to pridsuda stališna ili prosta neznanost, buduć su posledice jednake, to jest oslabljenje i umrtvljenje tila. No taki sigurno nisu dostojni hvale radi truda odhranjenja. Odveć se varaju oni odgojitelji, koji seine, da su svojoj dužnosti dostaćili, ako je koje dite po njevih ruku do muževsko doba životom dospilo. Ovakih uspomena ni s gledišta duševnog ni stvarnog neće biti blagoslovljena.

Rad je dakle prvo orudje za uzdržavanja zdravlja.

Radi čega badavadžie u društvenom životu triba smatrati, kano ono zelje u srid močvara, koje zato izdiže svoje glave, kadkad i cvatom nakićene, da čist zrak otruju, i život po čovika i živinu okuže. A poklem je svakog poštenog Slaviana želja, da njegov rod bude snažan i kripak, nastojaće da taj navikne i za svoju dicu podoban rad tražiti, ništa tako ne slabi, i u puko siromaštvo ne tira naš rod košto običaj da dica ostaju bezposlena. Ovog pogibeljive posledice prije nisu se mogle uvidjat, dok smo se s našim govedama i argelama tako širit mogli ko jednoč praotca Jakova sinovi u pustinjama. Od kako se ne miri više hatar na jačem konju, niti posid šrangom, već gvozdenim lancem koji se ne oteže, od to doba, od kakoje više plugova nego rogova i ako svako dite neradi: to će mo zaostat, pa će sve drugi prid nama pograbit. Al poklem na svaku radnju da bude umitna i plodna, triba uma i volje, a to se obadvoje razviju u crkvi na nauku i škuli po znanosti: svaki rodoljub triba da savitom i primerom navadja braću da oni svoju dicu tamo šalju. A poklem je množe roditelja, koji dicu nemođu da zaodiju knjigama i papirom obskrbe to mislim: da će se nadmećat oni obraženi Bunjevci, koji na jeziku nose želju obrazovanja svojeg roda; pa će polagat svote zakladne, i polaziće od kuće do kuće da prinoske izkupljaju i zaklade sastavljaju, iz kojih će se haljinice, knjižice, papir, pera za siromake nabavljati. Ako to nečine, onda neka svaki čovik već jedanput uvidi, da to nisu prijatelji već najveći neprijatelji svojeg roda, koji svaki pokret pod različiti uzroci ugušavaju, ne radi druge stvari, već da im rod u gluposti ostane, i tako naminjenoj propasti što prije i sigurnie pripadne.

(Slidi.)